Smjernice HBK-a za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba

Hrvatska biskupska konferencija

SMJERNICE ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I ODRASLIH RANJIVIH OSOBA

Jedini način na koji moramo odgovoriti na ovo zlo, koje je odnijelo toliko života jest živjeti ga kao zadatak koji nas uključuje i utječe na sve nas kao Božji narod. Ova svijest da smo dio naroda i zajedničke povijesti, omogućit će nam da prepoznamo svoje grijehe i pogreške iz prošlosti s pokajničkom otvorenošću koja je sposobna obnoviti se iznutra. Sve što se učini na iskorjenjivanju kulture zlostavljanja iz naših zajednica, bez aktivnog sudjelovanja svih članova Crkve, neće uspjeti stvoriti dinamiku potrebnu za zdravu i učinkovitu transformaciju. (PAPA FRANJO, *Pismo narodu Božjem,* 20. kolovoza 2018.)

UVOD

Svaki oblik zlostavljanja maloljetnih i odraslih ranjivih osoba teška je povreda naravnog prava te predstavlja višestruku povredu ljudskih, moralnih i spasenjskih dobara, prava na dostojanstven život, tjelesni i psiho-afektivni integritet, na cjelovit razvoj svih dimenzija osobnosti, na privatnost osobnog i obiteljskog života, te na osobnu slobodu. Istodobno je ono i osobito težak grijeh počinjen prema najslabijima.

Ako je zlostavljanje maloljetnika i odraslih ranjivih osoba počinjeno u crkvenom okruženju ili od osoba koje su posvećeni službenici ili pomoćnici u ostvarenju poslanja Crkve, ono kompromitira cijelu crkvenu zajednicu i njezino temeljno poslanje propovijedanja Radosne vijesti – evanđelja svim ljudima. Također nanosi štetu njezinoj vjerodostojnosti i povjerljivosti. Zato je cijela crkvena zajednica pozvana reagirati na tu bolnu ranu, stavljajući u središte svoga zalaganja brigu i zaštitu najmanjih i najugroženijih. Samo takav pristup može omogućiti crkvenoj zajednici da pobijedi svaku šutnju, ravnodušnost, predrasudu ili neaktivnost koje su se u prošlosti događale u suočavanju s ovim problemom te da ih preobrazi u uključenost, brigu, solidarnost i predanost.

Shvaćajući važnost učinkovite zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba koja im jamči ljudski i duhovni razvoj, donosimo ove *Smjernice za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba* (dalje: Smjernice) da bismo uspostavili načela i mehanizme koji će pridonijeti zaštiti i sigurnosti svakoga čovjeka u crkvenom okruženju i djelovanju, pogotovo najslabijih i najranjivijih, te pridonijeti tome da se nemoralnim i kažnjivim ponašanjima pojedinaca ne narušava autentično svjedočanstvo tolikih vjerodostojnih službenika Crkve i svih koji na različite načine sudjeluju u njezinom poslanju naviještanja evanđelja.

Smjernice su usklađene s izmjenama u crkvenom kaznenom zakonodavstvu: Apostolskom konstitucijom *Pascite gregem Dei* od 23. svibnja 2021. godine, kojom je reformirana VI. knjiga Zakonika (izmjene su stupile na snagu 8. prosinca 2021.), zatim s Normama o kaznenim djelima pridržanima Dikasteriju za nauk vjere *Sacramentorum sanctitatis tutela*, od 11. listopada 2021. godine, kojima se iznova uređuje prethodni motuproprij, dokument *Sacramentorum sanctitatis tutela* iz 2001. i 2010. godine, kao i s izmjenama apostolskog pisma danog u obliku motuprorija *Vos estis lux mundi* od 25. ožujka 2023. godine (stupio je na snagu 30. travnja 2023.). One obuhvaćaju sve vidove predviđene Općim okvirom smjernica (*The Universal Guidelines Framework*) Papinske komisije za zaštitu maloljetnika iz svibnja 2023. godine, od preventivnih mjera i stvaranja sigurnog okruženja za djecu i odrasle ranjive osobe, preko postupaka prijave do predviđanja politike i prakse stručnog praćenja i podrške žrtvama zlostavljanja i njihovim obiteljima.

Vjernost evanđelju jest vjernost Bogu i čovjeku. Briga o najmanjima i najslabijima jest nužnost koju je potrebno snažno obnoviti i ojačati.

1. **Područje primjene**

Ove se Smjernice odnose na sve one koji djeluju, s bilo koje osnove, pojedinačno ili združeno, unutar ustanova i zajednica Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj, ili izravno i aktivno surađuju s njima. Također se primjenjuju, u skladu s odgovarajućim pravom i kanonskim zakonodavstvom, na sve ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, kao i na udruge i druge crkvene pravne osobe, međunarodna vjernička društva koja je Sveta Stolica priznala ili utemeljila, te crkvene pokrete na području Hrvatske biskupske konferencije, ako nemaju vlastite Smjernice.

Odgovornost crkvene zajednice uključuje zaštitu maloljetnih i odraslih

ranjivih osoba kao dio njezina poslanja i djelovanja, koje se ne može jednostavno prenijeti na strukture ili osobe. Svatko može i mora učiniti svoj dio, počevši od vlastitog obraćenja do obnove crkvene zajednice. Na ovom putu, na kojem cijela zajednica poprima kulturnu promjenu koja u središte stavlja i maloljetne i ranjive odrasle osobe, naglašava se razborito rasuđivanje pastoralnih radnika i onih koji na različite načine ostvaruju kontakt s djecom i ranjivim odraslim osobama u crkvenim zajednicama. Stoga svi koji rade u crkvenim ustanovama i zajednicama moraju upoznati i prihvatiti ove Smjernice pri dijeljenju zajedničke obveze zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba.

2. **Kulturno prilagođena politika zaštite**

Prvi korak u zaštiti maloljetnika i odraslih ranjivih osoba događa se promicanjem kulture zaštite, formacijom, edukacijom i informiranjem cijele crkvene zajednice, stvaranjem sigurnog okruženja za najmanje i ranjive, dobrom praksom i transparentnošću djelovanja zajednice koja tako sama izgrađuje i obnavlja povjerenje u živom odnosu s društvenom stvarnošću koje je dio. Potom slijedi provođenje postupaka, zaštita i integracija žrtava i njihovih obitelji te preuzimanje odgovornosti. Usvajanjem i primjenom ovih Smjernica u crkvenim strukturama i zajednicama, takva politika zaštite maloljetnika i ranjivih osoba postaje dijelom kulture mjesne Crkve.

No, pritom valja voditi računa o tome da takva politika zaštite treba biti usklađena s mjesnom kulturnom, crkvenom i društvenom stvarnošću, a ne usvojena izvan njezina konteksta.

Neprestano praćenje kulturnog i društvenog odgovora na potrebe zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba može pomoći, ali ne može potpuno zamijeniti specifično crkven način zaštite i ophođenja s najslabijima utemeljen na kršćanskoj antropologiji i posvjedočen življenjem evanđeoskih vrijednosti. Temeljna dimenzija svake kulture jest zdrav moral. Uloga je stoga crkvene politike za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba moralno razlučivanje kako bi se i sama kultura pročistila i otvorila univerzalnim vrijednostima. Da bi se takva politika ostvarila, potrebno je razvijati inkulturiranu pastoralnu praksu kulturno osviještenu, ali vjernu kršćanskim vrijednostima i evanđelju.

Stoga je potrebno izbjegavati primjenu sadržaja koji su izniknuli iz potpuno različitih kulturnih okruženja u odnosu na ona na koja se primjenjuju ove Smjernice, kako po običajima i društvenom uređenju tako i po već postignutoj

svijesti o zaštiti prava djeteta i ranjivih skupina.

U istom smislu i sâm organizacijski dio, odnosno predviđanje ureda i tijela za zaštitu maloljetnika kada su posrijedi njihov broj i uređenje, neka prati organizacijsku složenost i potrebe biskupija, crkvenih pokrajina i same biskupske konferencije.

3. **Moralna, pastoralna i upravljačka odgovornost crkvenoga vodstva**

3.1. Osjetljiva zadaća vođenja zajednice u duhu vjernog služenja evanđelju i poslanju Crkve zahtijeva veliku razboritost crkvenoga vodstva pri osiguravanju jedinstvenoga crkvenoga pristupa zaštiti maloljetnih i odraslih ranjivih osoba. Prvi koraci te zaštite ostvaruju se odgojem i obrazovanjem kandidata za svećenički i redovnički poziv, kao i odabirom i edukacijom onih koji se spremaju za rad i suradnju u ustanovama iz crkvenog okruženja. U tu bi svrhu, jedinstveni kriteriji za primanje na put formacije kandidata za svećenički i redovnički život, ali i za dodjelu različitih službi u crkvenoj zajednici, trebali sadržavati i procjene emocionalne zrelosti i sposobnosti za ostvarivanje kvalitetnih i uravnoteženih međuljudskih odnosa. Prije svega, potreban je dobar ljudski temelj te dubok i ukorijenjen duhovni put, oblikovan molitvom i susretom s Riječju Božjom. Odgovornost je mjerodavnog ordinarija uzimanje u obzir takvih stručnih procjena pri pripuštanjima stupnjevima svetoga reda, redovničkom zavjetovanju ili obećanjima, kao i pri imenovanju za određene crkvene službe.

Također je, putem odgojnih planova i programa, potrebno veliku pozornost posvetiti pravilima o cjeloživotnoj formaciji kako bi se osigurala ustrajnost u izborima, odgovornost za vlastit poziv, kao i kreativni izrazi vjernosti u odgovoru na Božju ponudu ljubavi.

3.2. Odgovornost crkvenoga vodstva očituje se i u brizi oko kontrole primjene ovih Smjernica kao dijela jedinstvene politike nulte tolerancije u odnosu na zlostavljanje maloljetnih i odraslih ranjivih osoba u crkvenom okruženju, kao i njihove potpune zaštite.

3.3. Kako bi se što više unaprijedilo obavljanje biskupske službe, kao i one poglavara ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života, osnovane su različite službe i instrumenti, kako na nacionalnoj tako i na biskupijskoj razini. Na nacionalnoj razini djeluje *Nacionalni ured Hrvatske biskupske*

konferencije za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba (dalje: Ured HBK-a), a svaka biskupija ima svojeg povjerenika za zaštitu maloljetnika (dalje: povjerenik). Upravo je zadaća biskupijskog povjerenika na mjesnoj razini usko surađivati s dijecezanskim biskupom u ispunjavanju njegovih pastoralnih odgovornosti u zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba, kao i koordinirati aktivnosti prevencije, formacije pastoralnih djelatnika, te prihvaćanja i praćenja osoba koje tvrde da su pretrpjele zlostavljanje u crkvenom okruženju. Ured HBK-a zamišljen je i osposobljen tako da osim zadaće promicanja i poticanja kulture zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba može putem svojih članova pružati konkretnu stručnu pomoć nadležnim ordinarijima u svim fazama postupanja. Pritom valja voditi računa o tome da nije riječ o zamjeni odgovornosti ordinarija u stvaranju mehanizama zaštite i provođenju postupaka, koja ostaje primarna, nego o tome da im se pruži potpora vrijednim doprinosom stručnih osoba.

4. Sigurna okruženja i odgovorni pojedinci

Od velikog je značenja što predviđene službe, kako na nacionalnoj tako i na razini mjesne Crkve, pomažu širenju kulture prevencije predviđanjem mjera formacije i informiranja, kao i protokola postupanja koji omogućuju učinkovito reagiranje na sve naznake mogućega zlostavljanja i zanemarivanja maloljetnika i odraslih ranjivih osoba.

4.1. Obaviještenost i jačanje svijesti o osobnoj odgovornosti za prijavljivanje

Svakom je pastoralnom djelatniku potrebno pružiti potrebne informacije i spoznaje o pravima i zaštiti djece i ranjivih osoba, o uočavanju pokazatelja njihova mogućeg zlostavljanja i zanemarivanja u crkvenom okruženju, te osvijestiti osobnu odgovornost za poduzimanje potrebnih mjera kada se uoče ti pokazatelji ili se na kakav drugi način dođe do obavijesti o mogućem zlostavljanju i zanemarivanju.

Osoba koja prijavljuje ne mora znati sve pojedinosti slučaja niti njegovu pravnu kategorizaciju. Za prijavu je dovoljno postojanje vjerojatnosti da je maloljetna ili odrasla ranjiva osoba pretrpjela nasilje ili mu je izložena. Učinkovitost predviđenih službi za zaprimanje prijava mjeri se i sposobnošću da budu prisutne na terenu, pravodobno i široko rasprostranjene, osiguravajući lako dostupne mehanizme za slobodnu dojavu mogućeg zlostavljanja.

Samo istinoljubivost, pravednost, suradnja, poštovanje i međusobno povjerenje

mogu dovesti do napretka prema sigurnijem svijetu za sve ljude, u ozračju dijaloga i suočavanja. Od velike su vrijednosti informacije koje odgovaraju istini, a koje znaju izbjeći instrumentalizaciju i pristranost. Zajednica vjernika mora biti primjereno informirana o odlukama koje opća i krajevna Crkva donosi, postupcima i protokolima koji su usvojeni, o mjerama poduzetima za najbolju zaštitu najmlađih i najugroženijih. Točne informacije i transparentnost već su sastavni dio sve potrebnijega postupka trajnoga formiranja cijele crkvene zajednice i stvaranja sigurnog okruženja.

4.2. Razboritost u pastoralnoj praksi

U cilju stvaranja sigurnog okruženja, u pastoralnim aktivnostima koje su vezane za maloljetnike i ranjive odrasle osobe, njihova zaštita mora biti prioritetna. Stoga se pastoralni djelatnici, osobito spram djece i odraslih ranjivih osoba, moraju odnositi razborito, pravedno i s poštivanjem njihovih granica. Pozvani su stvarati ozračje u kojemu maloljetnici mogu slobodno izraziti svoje misli i emocije te poticati kulturu iskrenosti i pozitivnoga pristupa stvarnostima. U komunikaciji s maloljetnicima telefonskim putem ili putem društvenih mreža, treba sačuvati potrebnu razboritost. Također je prijeko potrebno maloljetnicima i ranjivim osobama osigurati informacije o tome kako, gdje i od koga mogu zatražiti pomoć, ako su suočeni s ozbiljnim problemima.

Svima koji dolaze u doticaj s maloljetnicima i odraslim ranjivim osobama u crkvenom okruženju, potpuno je zabranjeno:

- koristiti bilo kakve mjere tjelesnog kažnjavanja;
- uspostavljati privilegirane odnose koji bi po svojoj prirodi mogli dovesti do bilo kakvoga iskorištavanja maloljetnika za vlastite seksualne, emocionalne, materijalne ili druge potrebe;
- ostavljati maloljetnika ili ranjivu osobu u situaciji koja je potencijalno opasna za njegovu fizičku ili psihičku sigurnost;
- ulaziti u spolne radnje ili aktivnosti s maloljetnicima i odraslim ranjivim osobama;

- provoditi nepotrebno i prekomjerno vrijeme nasamo s maloljetnicima i ranjivim osobama ili ih voditi u privatne prostorije;

- tražiti od maloljetnih ili ranjivih osoba da čuvaju tajnu;

- upuštati se u ponašanja koja vode diskriminaciji;

- fotografirati ili snimati maloljetnika i osobu koja ne može brinuti o sebi bez pisanog pristanka roditelja ili skrbnika;

- objavljivanje ili širenje slika s prepoznatljivim licima djece putem društvenih mreža, bez pristanka roditelja ili skrbnika.

4.3. Obnova povjerenja i uključenost osoba koje su pretrpjele nasilje

Osobe koje su pretrpjele zlostavljanje u Crkvi često su suočene s gubitkom vjere u Boga, s nepovjerenjem u predstavnike klera i posvećene osobe. Katkad nemaju snage oprostiti onima koji su ih povrijedili kao niti želje vratiti se u crkveno zajedništvo. Žrtve zlostavljanja u mnogim slučajevima godinama same proživljavaju strah i sram zbog pretrpljenog zlostavljanja i ne traže pomoć i podršku svoje okoline, obitelji, osoba unutar crkvene zajednice i druge oblike pomoći, primjerice pravne. Stvaranje ozračja sigurnosti i povjerenja podrazumijeva i pomoć osobama da nauče živjeti s pretrpljenom traumom, da u vjeri oproste zlo koje su doživjele i vrate povjerenje u Crkvu, te ponovno postanu aktivne u svojim zajednicama. Zbog toga, gdje je to moguće, osobe koje su preživjele zlostavljanje i koje su pronašle načine borbe i preživljavanja te traume u vjeri, mogu biti uključene u pružanje pomoći onima koji se s posljedicama zlostavljanja tek suočavaju.

5. Pojam spolnog zlostavljanja i drugih oblika zlostavljanja

Teško je standardizirati kriterije za jednu univerzalnu definiciju spolnog zlostavljanja, kao i drugih oblika zlostavljanja kao što su fizičko zlostavljanje i zanemarivanje, psihološko, emocionalno zlostavljanje, duhovno zlostavljanje u savjesti, zloporaba religijskih motiva i praksi i slično.

Svjetska zdravstvena organizacija shvaćanje spolnog zlostavljanja izražava ovako: »Spolno zlostavljanje se definira kao uključenost djeteta u spolne radnje koje on ili ona ne razumije u potpunosti, za što nije u mogućnosti pristati ili za koje dijete još nije dostiglo odgovarajući stupanj razvoja ili što krši zakon ili društvene tabue. Maloljetnici mogu biti spolno zlostavljani i od strane odraslih i od drugih maloljetnika koji su, s obzirom na dob ili stupanj razvoja, u položaju odgovornosti, povjerenja ili moći prema žrtvi.« (SZO, *Svjetsko izvješće o nasilju i zdravlju,* 2002.)

Kanonsko zakonodavstvo smatra da se spolno zlostavljanje koje je počinio klerik nad maloljetnicima ubraja među najteža kažnjiva djela protiv morala pridržana Dikasteriju za nauk vjere. Konkretno, određuje da se kazni »kažnjivo djelo protiv šeste Božje zapovijedi počinjeno od klerika s maloljetnikom mlađim od osamnaest godina ili s osobom koja je trajno nesposobna služiti se razumom« i »stjecanje, zadržavanje, pokazivanje ili dijeljenje, s ciljem zadovoljavanja pohote ili stjecanja dobiti, pornografskih slika maloljetnika mlađih od 18 godina (do 1. siječnja 2020. godine: od 14 godina) od strane klerika, na bilo koji način i bilo kojim sredstvima«. (usp. *Normae de gravioribus delictis,* čl. 6, 1° i 2°)

Motuproprij *Vos estis lux mundi* (2023.), nadalje, u čl. 1, § 1, a), precizira da se kažnjivo djelo protiv šeste Božje zapovijedi sastoji od:

* djela počinjena nasiljem ili prijetnjom ili zloporabom vlasti ili prisiljavanjem nekoga da se podvrgne spolnim radnjama;

** djela počinjena nad maloljetnom osobom ili nad osobom koja je trajno nesposobna služiti se razumom ili nad ranjivom odraslom osobom;

*** nemoralnog stjecanja, čuvanja, izlaganja ili širenja pornografskih slika maloljetnih osoba ili osoba koja je trajno nesposobna služiti se razumom, i to na bilo koji način i bilo kojim sredstvom;

**** vrbovanja ili poticanja maloljetne osobe ili osobe koja je trajno nesposobna služiti se razumom ili ranjive odrasle osobe da se prikaže na pornografski način ili da sudjeluje u stvarnim ili simuliranim prikazima pornografskog sadržaja.

Zakonik kanonskog prava u kan. 1398 određuje kažnjiva djela i kaznene mjere koje se odnose na spolno zlostavljanje smještajući ih u skupinu kažnjivih

djela protiv ljudskog života, dostojanstva i slobode.

§ 1. Oduzimanjem službe i drugim pravednim kaznama, ne isključujući otpuštanje iz kleričkog staleža, ako to slučaj traži, neka se kazni klerik:

1° koji počini kažnjivo djelo protiv šeste Božje zapovijedi s maloljetnikom ili s osobom koja je trajno nesposobna služiti se razumom, ili kojoj pravo priznaje jednaku zaštitu;

2° koji veže uza se ili navede maloljetnika ili osobu koja je trajno nesposobna služiti se razumom, ili onu kojoj pravo priznaje jednaku zaštitu, da se pornografski pokaže ili da sudjeluje u pornografskim predstavama, bilo pravim bilo hinjenim;

3° koji protivno ćudoređu sebi nabavlja, drži, pokazuje ili širi, kojim god načinom i bilo kojim sredstvom, pornografske slike maloljetnika ili osobe koja je trajno nesposobna služiti se razumom.

§ 2. Član ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života, i svaki vjernik koji ima neko dostojanstvo ili vrši službu ili zaduženje u Crkvi, ako počini kažnjivo djelo o kojem se govori u § 1, ili u kan. 1395, § 3, neka se kazni prema odredbi kan. 1336, §§ 2-4, dodajući također druge kazne prema težini kažnjivog djela.

Motuproprij *Vos estis lux mundi* u čl. 1, § 2 u svrhu odredbi koje donosi, pojašnjava pojmove koji su važni u razumijevanju ovog pitanja. U tom smislu ističe:

a) maloljetnik je svaka osoba mlađa od osamnaest godina; s maloljetnikom je izjednačena osoba koja je trajno nesposobna služiti se razumom;

b) ranjiva odrasla osoba je svaka osoba u stanju nemoći, tjelesne ili mentalne nesposobnosti ili lišenosti osobne slobode koji, makar samo povremeno, ograničuju njezinu sposobnost da razumije ili želi, ili da se odupre onome čime će ju se povrijediti;

c) dječji pornografski materijal je svako prikazivanje maloljetnika, bez

obzira na sredstvo koje se koristi, uključenog u eksplicitne seksualne aktivnosti, bilo stvarne bilo simulirane, te bilo kakvo prikazivanje spolnih organa maloljetnika za pretežito seksualne svrhe.

6. Norme i postupci. Suradnja s civilnom vlašću

6.1. Način prijave

Iz Crkve je potrebno ukloniti i privid suučesništva i zavjereničke šutnje vezane uz spolno zlostavljanje maloljetnika ili odraslih ranjivih osoba. Zato je svako tko ima informacije o navodnomu spolnom zlostavljanju maloljetnika ili ranjive odrasle osobe počinjenom u crkvenom okruženju ili od osoba koje su posvećeni službenici ili suradnici u ostvarenju poslanja Crkve, pozvan odmah izvijestiti o činjenicama svojeg saznanja mjerodavno crkveno tijelo za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba: biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika ili Ured HBK.

Prijavljivanje crkvenim vlastima ne samo da ne isključuje, nego i obvezuje, kako prema odredbama *Kaznenoga zakona* Republike Hrvatske, tako i prema kanonskim odredbama, na podnošenje prijave nadležnomu državnom tijelu. Zbog toga mjerodavna crkvena vlast uvijek i jasno informira osobu koja prijavljuje navodno spolno zlostavljanje maloljetnika i odraslih ranjivih osoba počinjeno na crkvenom području i/ili onu koja tvrdi da je pretrpjela takav zločin i/ili njegove roditelje ili skrbnike, o obvezi podnošenja prijave u skladu s građanskim propisima i činjenicom da je kanonski postupak neovisan i autonoman u odnosu na građanski, te ni na koji način ga ne namjerava zamijeniti.

Ako se maloljetnik ili ranjiva odrasla osoba nalazi u neposrednoj opasnosti, potrebno je bez odlaganja obavijestiti mjerodavna tijela (policiju i/ili socijalnu službu). Onaj tko zaprima prijavu, treba prijavitelju objasniti daljnju proceduru i, koliko je potrebno, uputiti ga kako prijaviti kažnjivo djelo nadležnim civilnim vlastima.

Ako su svećenik ili član ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života obaviješteni ili imaju opravdane razloge vjerovati da je počinjeno spolno zlostavljanje maloljetnika ili odrasle ranjive osobe od klerika ili člana ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života, ili bilo kojeg vjernika koji ima neko dostojanstvo ili obnaša službu ili zaduženje u

Crkvi prijavu može uputiti izravno ordinariju mjesta gdje se to dogodilo ili drugom ordinariju koje se spominje u kanonima 134 ZKP i 984 ZKIC. Podnošenje ove prijave ne predstavlja povredu službene tajne niti smije dovesti do predrasuda, odmazde ili diskriminacije (usp. *Vos estis lux mundi,* članci 3, § 1; 4, § 1).

Ako bi crkvena vlast bila upoznata sa sumnjom u spolno zlostavljanje maloljetnika ili odraslih ranjivih osoba koje su počinili laici koji rade u crkvenim strukturama ili zajednicama, primijenit će potrebne mjere opreza zbog zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba, ne dovodeći pritom u pitanje presumpciju nevinosti optuženih do konačne presude te vodeći računa o zaštiti dobrog glasa osoba koje su u to uključene. Te osobe će, ako za to postoji mogućnost, biti saslušane od biskupijskog povjerenika, vodeći pritom računa da se obdržavaju sve važeće građanske i kanonske odredbe, što uključuje i punu suradnju s pravosudnim tijelima.

6.2. Postupak prijave

Svaka se prijava, uključujući i onu anonimnu, mora prihvatiti i provjeriti putem predviđenih sustava za prihvaćanje, kompetentno slušanje i detaljnu obradu tih prijava.

Primanje i slušanje podnositelja prijave i/ili osobe koja tvrdi da je bila spolno zlostavljana i/ili članova njezine obitelji, mora se odvijati u pristupačnom, zaštićenom i povjerljivom okruženju. Da bi se zaštitila transparentnost provedene aktivnosti, potrebno je da se svaki razgovor uredno dokumentira, barem pomoću teksta koji su zajednički potpisali nazočni, ili drugim metodama o kojima su se nazočni dogovorili.

Prijava mora sadržavati što je više moguće pojedinosti, kao što su naznake vremena i mjesta na kojemu su se djela dogodila, uključene ili obaviještene osobe, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti korisne kako bi se osigurala točna procjena činjenica (usp. *Vos estis lux mundi,* čl. 3, § 4).

6.3. Postupanje po primitku obavijesti o spolnom zlostavljanju maloljetnika i odraslih ranjivih osoba

Postupanje po primitku obavijesti o mogućim kažnjivim djelima spolne prirode prema maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama koje su počinili klerici, članovi ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života, kao i

voditelji međunarodnih vjerničkih društava koja su priznata ili utemeljena od strane Apostolske Stolice ima nekoliko faza koje su detaljno opisane u *Vademecumu* Dikasterija za nauk vjere o nekim točkama postupka u ophođenju sa slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje su počinili klerici (ver. 2.0 od 5. lipnja 2022. godine) kao i u Smjernicama HBK za postupanje u slučajevima spolnoga zlostavljanja maloljetnika od strane klerika. Ovdje se donose samo osnove naznake za svaku fazu postupanja.

6.3.1. Provjera vjerojatnosti notitiae criminis

Mjerodavni ordinarij, kad primi obavijest o mogućim zlostavljanjima spolne prirode prema maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama od strane klerika, prije svega mora provjeriti vjerojatnost *notitiae criminis.* Ovu prvu prosudbu ordinarij može povjeriti prikladnoj osobi koju krasi prokušana razboritost i iskustvo ili se obratiti mjerodavnom Uredu HBK vodeći računa o zaštiti privatnosti i dobroga glasa svih osoba kojih se tiče.

Treba imati na umu da, čak iako se ne radi o kaznenom djelu na štetu maloljetnika, ali svakako o neprimjerenom i nepromišljenom ponašanju klerika, ako je to potrebno radi zaštite općeg dobra i izbjegavanja sablazni, spada u ovlasti ordinarija ili hijerarha da poduzme druge administrativne mjere protiv prijavljene osobe (na primjer, mjere ograničenja službe) ili da joj se nametnu kazneni lijekovi navedeni u kan. 1339 ZKP, kako bi se spriječila kažnjiva djela (usp. kan. 1312 § 3 ZKP), ili javni ukor naveden u kan. 1427 ZKIC. A ako je došlo do kažnjivih djela *non graviora*, ordinarij ili hijerarh mora poduzeti pravne mjere prilagođene okolnostima.

6.3.2. Prethodna istraga

Nakon što se utvrdi vjerojatnost obavijesti o kažnjivom djelu, mjerodavni ordinarij osobno ili uz pomoć odgovarajućeg stručnjaka, provodi prethodnu istragu, poštujući kann. 1717 ZKP i 1468 ZKIC. Istraga će morati rekonstruirati: činjenice kaznenog ponašanja, broj i vrijeme kaznenih djela, osobne informacije i starost žrtava, nanesenu štetu, moguću povezanost sa sakramentalnim područjem te ostala eventualna povezana kažnjiva djela koja nisu pridržana. Tijekom istrage mogu se prikupljati dokumenti, svjedočenja i informacije, čak i svjedočanstva dijecezanskih biskupa ili mjerodavnih poglavara ili poglavara drugih biskupija ili zajednica u kojima je osumnjičeni živio.

Nakon završetka prethodne istrage, mjerodavni ordinarij obavijestit će Dikasterij za nauk vjere na temelju odredbi čl. 10 § 1 *Normae de gravioribus*

delictis, tako da Dikasterij može donijeti odgovarajuće odluke.

Ako se iz prijave ustanovi da je kazneno djelo notorno i neupitno, smatra se apsolutno nepotrebnim provoditi prethodnu istragu, a mjerodavni ordinarij može slučaj uputiti izravno Dikasteriju za nauk vjere (usp. kan. 1717, § 1 ZKP i 1468, § 1 ZKIC; *Normae de gravioribus delictis,* čl. 10 § 3).

6.3.3. Kazneni postupci nakon prethodne istrage

S obzirom na *delicta graviora,* odnosno najteža kažnjiva djela, postupa se u sudskom postupku ili po izvansudskoj odluci (usp. čl. 9, § 3. *Normae de gravioribus delictis).*

U slučajevima u kojima Dikasterij za nauk vjere odredi postupati po izvansudskoj odluci, dijecezanski biskup ili mjerodavni poglavar trebaju u potpunosti jamčiti optuženom kleriku ostvarivanje prava na obranu (usp. kann. 1720 ZKP i 1486 ZKIC; *Normae de gravioribus delictis,* čl. 19).

Trajne se okajničke kazne ne mogu određivati ili donositi izvansudskom odlukom (usp. kan. 1342, § 2; kan. 1402, § 2 ZKIC), osim u slučaju kad je Dikasterij za nauk vjere prethodno ovlastio u tom smislu crkvenu vlast posebnim nalogom sukladno čl. 19, § 2 *Normae de gravioribus delictis.* U nedostatku gore navedenog naloga, dijecezanski biskup ili mjerodavni poglavar moraju se u tu svrhu obratiti Dikasteriju za nauk vjere, koji može iskoristiti pravo prepuštanja odluke izravno rimskom prvosvećeniku.

Budući da čl. 8 § 3 *Normae de gravioribus delictis* dopušta Dikasteriju za nauk vjere da odstupi od zastare u pojedinačnim slučajevima, ordinarij ili hijerarh koji je utvrdio da je proteklo vrijeme zastare, mora nastaviti s *notitia de delicto* i prethodnom istragom, priopćavajući rezultate Dikasteriju za nauk vjere koji je jedini odgovoran za odluku o pridržavanju zastare ili o odstupanju od nje.

6.4. Odnos s građanskim vlastima

U traženju istine i obnovi pravde, Crkva želi imati aktivnu suradnju i s civilnom vlašću, ne dovodeći pritom u pitanje samostalnost i neovisnost građanskog i kanonskog zakonodavstva. Kanonske procedure nisu namijenjene kako bi zamijenile one građanske, nego kako bi se ostvarilo utvrđivanje

istine i uspostavljanje pravde unutar crkvene zajednice i u onim slučajevima kada se određena ponašanja ne smatraju zločinom po državnom pravu, ali ona to jesu prema kanonskoj normativi.

Poštujući međusobnu autonomiju crkvenog i građanskog sustava, kao i kanonsku i građansku normativu, potrebno je ostvariti suradnju s pravosudnim državnim tijelima u utvrđivanju činjenica, a s obzirom na zajednički uloženi trud u osiguravanju dobrobiti maloljetnika i odraslih ranjivih osoba, utvrđivanju istine i uspostavljanju pravde.

Spolno zlostavljanje maloljetnika i odraslih ranjivih osoba nije samo kanonsko kažnjivo djelo, nego i kazneno djelo koje progone državne vlasti Republike Hrvatske po službenoj dužnosti *(Zakon o kaznenom postupku,* čl. 204, st. 1). Crkvena vlast kada god primi prijavu o navodnomu spolnom zlostavljanju koje je počinjeno nad maloljetnikom ili ranjivom odraslom osobom u crkvenom okruženju ili od posvećenih službenika i drugih pomoćnika u ostvarenju poslanja Crkve, obavijestit će onoga koji je prijavio i roditelja ili zakonskog skrbnika navodne žrtve, da su navedeno saznanje obvezni prenijeti, u obliku izvješća, nadležnomu državnom tijelu. U tom cilju, crkveno će tijelo tražiti od autora prijave da pismeno formalizira *notitia criminis,* odnosno informaciju o mogućem kažnjivom djelu, kako bi ova prijava, uz postojanje zločina kažnjivog državnim zakonom, mogla biti osnova prijave pravosudnoj vlasti. Crkvena vlast ima obvezu proslijediti prijavu državnim vlastima ako se nakon brzog dovršetka prethodne istrage utvrdi postojanje *fumus delicti,* odnosno ako se ima dovoljnu zakonsku i činjeničnu osnovu da se optužba smatra vjerodostojnom.

Čak i ako rezultira da civilno pravosuđe nije pokrenulo kazneni postupak (uključujući etapu prethodne istrage), dijecezanski biskup ili mjerodavan poglavar, mora bez odgađanja aktivirati kanonski postupak nakon što su obaviješteni o mogućim zlostavljanjima, nastavljajući tako procjenu vjerodostojnosti i, ako je potrebno, prethodnu istragu, te primjenjujući odgovarajuće mjere opreza.

U slučaju da su navedena kaznena djela pod istragom ili je otvoren kazneni postupak prema građanskom zakonodavstvu, rezultirat će bitnom suradnja dijecezanskog biskupa ili mjerodavnog poglavara s civilnim vlastima, u okviru njihovih nadležnosti i u odnosu na kanonsko, konkordatsko i civilno pravo.

7. **Prihvaćanje, slušanje i pastoralno praćenje osoba koje su pretrpjele zlostavljanje i njihovih obitelji**

7.1. Prihvaćanje i stručna potpora žrtvama zlostavljanja i njihovim obiteljima

Prema odredbama *Vos estis lux mundi* čl. 5 crkvene vlasti će se zalagati da se prema onima koji tvrde da su povrijeđeni, zajedno s njihovim obiteljima, postupa s dostojanstvom i poštivanjem, a posebice: a) da ih prime, saslušaju i pruže im podršku, također posredstvom posebnih službi; b) da im pruže duhovnu pomoć; c) da im pruže liječničku pomoć, uključujući i terapijsku i psihološku pomoć, u skladu s konkretnim slučajem.

Biskup, dijecezanski biskup (eparh) i mjerodavan poglavar, osobno ili putem vlastitoga stručnoga delegata, dužni su primiti, prihvatiti i suosjećajno saslušati osobe koje prijavljuju slučajeve mogućega spolnoga zlostavljanja u Crkvi, kao i članove njihovih obitelji, ako su prijavitelji same žrtve zlostavljanja.

Potrebno je također nastaviti slušati i ponuditi medicinsku, psihološku i pastoralnu pratnju onima koji tvrde da su pretrpjeli spolno zlostavljanje u crkvenom okruženju, kao i njihovim bližnjima, te svima onima koji su na neki način uključeni u događaj i uspostaviti put zaštite i skrbi putem pravde i pomirenja. Budući da svako spolno zlostavljanje utječe na cjelovitost osobe u svakom pogledu i može stvoriti duboke rane u njezinu duhovnom iskustvu, Crkva treba žrtvama i njihovim obiteljima osigurati duhovnu pomoć, uključujući i terapijsku i psihološku potporu. Svaki oblik potpore žrtvama u njihovoj patnji od crkvene zajednice, mora se odvijati u skladu s načelima zakonitosti i transparentnosti, tako da se nikada ne smije smatrati sredstvom ušutkavanja same žrtve, nego načinom kojim se pokušava olakšati njihova patnja i promiče unutarnje ozdravljenje. U tom smislu, ako se osoba koja je pretrpjela zlostavljanje odluči za prihvaćanje pomoći tako da joj se na raspolaganje i pratnju stavi stručna crkvena osoba, muškarac ili žena, onda mora biti jasno da osoba koja prati ni na koji način neće biti uključena u zaseban pravni proces.

7.2. Informiranost i komunikacija

Crkva namjerava pridonijeti širenju kulture zaštite putem ozbiljnog ulaganja u komunikaciju s inicijativama za informiranje i osposobljavanje koje se odnose prvenstveno na osobe, skupine i odgovorne urede.

Koristeći se kompetentnim osobljem i odgovarajućim tehnologijama, mjerodavan Ured HBK-a i biskupijski povjerenici dužni su u tu svrhu na mrežnim stranicama Ureda HBK-a i uredâ biskupijskih povjerenika objaviti crkvene

dokumente koji se odnose na ovu temu i skicu postupaka koje treba slijediti, te ponuditi različite edukacijske materijale i pružiti potrebne informacije i odgovore na često postavljana pitanja, vodeći računa o zaštiti dostojanstva žrtava.

Na biskupijskim mrežnim stranicama treba se na vidljivom i lako dostupnom mjestu nalaziti ime biskupijskog povjerenika i načini na koji ga je moguće kontaktirati, kao i popis drugih osoba u konkretnoj biskupiji kojima se žrtve i njihovi bližnji mogu javiti tražeći savjet, pomoć i podršku.

Važno je da crkvena zajednica, na najprikladnije načine, bude informirana i svjesna onoga što se u njoj događa i da u to nužno bude uključena; ona također mora biti motivirana postati sudionicom djelotvorne prevencije i zaštite kako unutar svojih institucija tako i u društvu, ali i aktivne brige i pomoći u ozdravljenju onih koji su preživjeli traumu zlostavljanja.

8. Odabir, formacija i praćenje pastoralnih djelatnika i klera

8.1. Odabir

Potrebno je pažljivo ispitati i uvažiti raspoloživost onih koji namjeravaju surađivati u crkvenim strukturama i zajednicama, u bilo kojoj službi ili ulozi, od radnog odnosa do dobrovoljne djelatnosti. Posebna briga i pažnja moraju se posvetiti odabiru kandidata za sveti red i posvećeni život. Dijecezanski biskupi i mjerodavni poglavari ne smiju primati osobe koje nisu pokazale duboku osobnu, emocionalnu, psihičku i duhovnu uravnoteženost.

Uz dokumentaciju određenu općim, partikularnim i vlastitim pravom, kandidati za svete redove i posvećeni život trebaju proći specijalističku provjeru koju obavlja stručnjak odobren od ordinarija, koji može opravdano isključiti boluje li kandidat od spolnih poremećaja ili poremećaja osobnosti ili drugih duševnih poremećaja, koji mogu utjecati na kontrolu spolnih impulsa, potencijalno počinjenje spolnih zločina ili pretpostavku neprimjerenog spolnog ponašanja.

Osim toga, potrebno je vrlo brižno posvećivati pozornost razmjeni informacija, cjelovitih i istinitih, o onim kandidatima za svećeništvo koji prelaze iz jednog sjemeništa u drugo, između različitih biskupija ili između redovničkih zajednica i biskupija. »U načelu, onaj koji je već jednom otpušten ili je napustio sjemenište, a zatraži da bude primljen u drugo

sjemenište ili kuću formacije, mora uputiti pisani zahtjev dijecezanskom biskupu, u kojemu će opisati svoj osobni put i podastrijeti razloge koji su doveli do prethodnog otpuštanja ili napuštanja druge formacijske ustanove. Rektor sjemeništa u koju ta osoba želi biti primljena, obvezno mora prikupiti dokumentaciju, uključujući i psihološku procjenu vezanu uz razdoblje koje je dotični proveo u drugoj formacijskoj ustanovi.« (*Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis,* br. 198) Iz ovoga proizlazi dužnost u savjesti rektora sjemeništa ili poglavara redovničke zajednice iz koje netko prelazi ili je otpušten da s motivima prelaska ili otpuštanja, kao i svim drugim potrebnim informacijama, upozna one koji odlučuju o prelasku i primanju. Crkvena se dokumentacija mora na odgovarajući način dopuniti potrebnim dokumentima građanske evidencije (Potvrda o nekažnjavanju, Potvrda da se protiv osobe trenutno ne vodi nikakav proces i sl.) koji isključuju bilo kakvu prethodnu prijavu po tom pitanju.

»Najveća se pozornost mora posvetiti temi zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba budno pazeći da, oni koji traže da budu primljeni u veliko sjemenište ili neku kuću formacije ili su već uputili zamolbu za primanje redova, nisu ni na koji način uključeni u kažnjiva djela ili problematične situacije na tom području.« (*Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis,* br. 202).

U slučaju svećenikâ koji dolaze iz drugih biskupija i koji obnašaju pastoralnu službu u biskupiji, čak i privremeno, kao i za vjernike kojima je mjesni ordinarij povjerio pastoralnu službu, dijecezanski biskup ili mjerodavan poglavar *ad quem* (kojemu) mora dobiti napismeno istinite i cjelovite podatke od dijecezanskog biskupa ili mjerodavnog redovničkog poglavara *ad quo* (od kojeg), uključujući sumnjive ili alarmantne elemente na području vjere, morala, evanđeoskih savjeta, emocionalnog ili mentalnog zdravlja, ovisnosti (alkohol, droga, kocka, igre na sreću, pornografija i dr.), sudjelovanja u incidentu – verbalnom, fizičkom i drugo.

Ista je obveza dijecezanskog biskupa ili mjerodavnog redovničkog poglavara koji ovlašćuje ili određuje obnašanje službe u drugim crkvenim područjima. Crkvenu se dokumentaciju mora na odgovarajući način dopuniti civilnim izjavama koje isključuju bilo kakvu prethodnu evidenciju po tom pitanju.

8.2. Formacija

Za jačanje kulture zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba potrebno je obratiti posebnu pozornost na formiranje i obrazovanje onih koji rade u crkvenim zajednicama. U tu svrhu Ured HBK-a i biskupijski povjerenici, na temelju općih akata HBK-a iz područja zaštite maloljetnika i odraslih

ranjivih osoba:

1. promiču posebne programe odabira i formacije, kao i specijalističke psihološke provjere onih koji rade u kontaktu s maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama;

2. u suradnji s roditeljima, civilnim vlastima, odgajateljima i drugim organizacijama zajednice, promiču tečajeve formacije o načinima postizanja i održavanja sigurnog okruženja za maloljetnike. Takvi tečajevi, prilagođeni dobi, trebaju objasniti što je spolno zlostavljanje, kako ga prepoznati, koje su tehnike navođenja, kako prijaviti sumnjivo spolno zlostavljanje crkvenim i civilnim vlastima;

3. pripremaju odgovarajuće tekstove molitava i katehezâ o temi dostojanstva i poštovanja prema maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama, kako bi se potaknuo i povećao duhovan život zajednice, neophodan temelj stvarne i svjesne skrbi o najslabijima.

Budućim svećenicima te redovnicima i redovnicama treba biti zajamčena zdrava ljudska, psihološko-afektivna i duhovna formacija. Stoga »u program bilo početne bilo trajne formacije treba uključivati posebne poduke, seminare i tečajeve za zaštitu i ranjivih osoba. Prikladne se informacije moraju pružiti u odgovarajućem obliku, posvećujući također važnost pitanjima mogućega izrabljivanja ili nasilja, kao što su, primjerice, trgovina maloljetnicima, rad djece ili spolna zlostavljanja maloljetnika ili odraslih ranjivih osoba.« *(Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis,* br. 202) Budući klerici, kao i kandidati za posvećeni život, trebaju biti svjesni svoje odgovornosti u svezi s tim, kako prema kanonskom tako i prema građanskom pravu.

Kandidati za svećeništvo tijekom formacije trebaju sudjelovati na barem jednoj jednodnevnoj edukaciji na kojoj će se dati praktični savjeti o zaštiti djece i na barem jednoj jednodnevnoj edukaciji na kojoj će se dati praktični savjeti o pastoralnoj etici u radu s odraslim osobama. Na teološkim fakultetima, na institutima religijskih znanosti te na svim crkvenim institutima potrebno je uvesti interdisciplinarni kolegij koji ima za cilj prepoznavanje oblika i vrsta nasilja nad ranjivim osobama te rizičnih i zaštitnih čimbenika zlostavljanja, upoznavanje specifičnosti zlostavljanja u Katoličkoj Crkvi i profila počinitelja s ciljem osposobljavanja za pružanje potrebne skrbi, kao i obvezu i način prijavljivanja zlostavljanja prema civilnom i kanonskom pravu.

8.3. Praćenje

Formacija klerika, redovnika i redovnica o pitanjima koja se tiču skrbi i zaštite maloljetnih i odraslih ranjivih osoba i sprječavanja zlostavljanja, treba se nastaviti i nakon svećeničkog ređenja i redovničkih zavjeta, s posebnim sadržajima, ovisno o njihovoj pastoralnoj i apostolskoj službi i poslanju.

Aktivni klerici, redovnici i redovnice, članovi družbi apostolskog života, kao i sve osobe koje u Crkvi obnašaju bilo kakvu službu i poslanje, dužni su jednom u pet godina sudjelovati na barem jednoj jednodnevnoj edukaciji na kojoj će se dati praktični savjeti o zaštiti maloljetnika i odraslih ranjivih osoba. Edukacije ovakve vrste pohađat će također crkveno osoblje i volonteri koji dolaze u doticaj s maloljetnicima i ranjivim odraslim osobama. Edukacija bi imala za cilj stjecanje prijeko potrebnoga znanja i vještina za prevenciju, prepoznavanje, procjenu i reagiranje na različite oblike zlostavljanja.

Ured HBK-a će, u skladu sa svojim zadaćama i u suradnji s biskupijskim povjerenicima, predlagati, pratiti i dokumentirati inicijative za suzbijanje mogućih čina zlostavljanja maloljetnika i odraslih ranjivih osoba, te inicijative za obrazovanje o zaštiti maloljetnika i odraslih ranjivih osoba, kao i za mjesnu provedbu mjera propisanih u Smjernicama HBK-a, odnosno preporuka i provedbenih smjernica samog Ureda. Zadaća tog Ureda je i da u okvirima svoje nadležnosti, prati pojedine biskupije, redovničke zajednice, laičke udruge ili druga crkvena tijela u sastavljanju pojedinačnih provedbenih mjera i smjernica dobre prakse u svrhu zaštite maloljetnika te u suradnji s odgojiteljima prati i potiče provedbu odgojnih programa u sjemeništima i kućama odgoja, te o tome izvještava mjerodavne biskupe. Također će poticati, promicati i usklađivati protok informacija i osposobljavanje pastoralnih djelatnika u pitanjima zaštite maloljetnika i sprečavanja zlostavljanja.

9. **Briga za osobu koja je mogući počinitelj**

Osobe pod sumnjom za počinjenje kažnjivog djela zlostavljanja i same su potencijalno ranjive osobe i nerijetko i same žrtve pretrpljenog zlostavljanja. Dosljedno poštivanje pravnih normi i postupaka osumnjičenim i optuženim osobama jamči pravo na presumpciju nevinosti dok se krivnja ne dokaže, te na zakonitu obranu i zaštitu osobnoga dostojanstva. Onoga tko je proglašen krivim za ozbiljna zlostavljanja, uključujući i onoga otpuštenog iz

kleričkog staleža ili redovničke zajednice ili družbe apostolskog života, ne smije se ostaviti samoga, nego ga je potrebno pratiti na njegovu putu jačanja svijesti o odgovornosti, zahtjevu za oprostom i pomirenjem, te ponuditi pravnu, psihološku i duhovnu skrb.

Ako u bilo kojoj etapi postupka načelo zaštite dobrobiti djece i ranjivih osoba i prava osoba osumnjičenih za zlostavljanje dođu u sukob, onda prednost treba dati načelu zaštite dobrobiti djece.

Moguće lažne optužbe ozbiljno utječu na dobar glas i čast optužene osobe i cijele crkvene zajednice te se, ne dovodeći u pitanje radnje predviđene civilnim zakonom, mogu kazniti pravednom kaznom, ne isključujući cenzuru (usp. kan. 1390, § 2 ZKP i 1452 ZKIC). Svaka osoba ima pravo na zaštitu svojega dobroga glasa i integriteta, pa stoga osoba za koju se ispostavi da je lažno optužena za djela zlostavljanja u smislu ovih Smjernica ima pravo na odgovarajući povrat i potvrdu njezina dobra glasa. U tom smislu je dijecezanski biskup ili mjerodavan poglavar dužan zaštititi navedenu osobu i život crkvene zajednice, ponovno uspostavljajući istinu.

Odgovornost za počinjenje spolnog zločina je osobna. Konačna kazna za spolno zlostavljanje, zloporabu savjesti i moći, nameće počinitelju pravednu kaznu, nadzor i popravljanje nanesene štete. »Tko god drugome nezakonito nanese štetu pravnim činom, dapače i svakim drugim činom učinjenim namjerno ili iz nemarnosti, obvezan je nadoknaditi štetu« (kan. 128). S obzirom na dinamiku kaznenog postupka, pitanje nadoknade štete (fizičke, moralne, duhovne ili imovinske) može se rješavati prema razmatranju spisa prethodne istrage (usp. kan. 1718, § 4) ili u samom kaznenom suđenju (usp. kan. 1729, § 1) ili nakon izrečene konačne presude u kaznenom suđenju (usp. kan. 1730).

10. Kontinuirano poboljšanje kvalitete zaštite postupcima unutarnje i vanjske revizije

Ured HBK-a predvidjet će mehanizme za provjeru usklađenosti s ovim Smjernicama i za ocjenu njihove učinkovitosti. Svake godine na sastanku biskupâ metropolije podijelit će se međusobno i prenijeti ono što je učinjeno u svakoj biskupiji za promicanje i provedbu zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba i sprječavanja zlostavljanja.

Ured HBK-a odgovoran je za pripremu metoda za primjenu ovih Smjernica, a

njihovo objavljivanje i primjenu odobrava Stalno vijeće HBK-a.

Za sve ono što nije predviđeno ovim Smjernicama, primjenjuju se odredbe općega i krajevnoga kanonskog prava.

Osobito neka se primjenjuje *Vademecum* Dikasterija za nauk vjere o nekim točkama postupka u ophođenju sa slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje su počinili klerici. Taj *Vademecum,* koji se s vremenom ažurira, namijenjen je prije svega ordinarijima i pravnicima koji trebaju prevesti u konkretne radnje kanonske odredbe koje se tiču slučajeva seksualnog zlostavljanja maloljetnika od klerika.

Što se tiče uporabe izraza »ranjiva osoba« u ovim Smjernicama, treba imati na umu da taj izraz integrira šire slučajeve od onih koji su u nadležnosti Dikasterija za nauk vjere (osobe mlađe od osamnaest godina i one koje su nesposobne služiti se razumom). Dakle, u slučaju drugih » odraslih ranjivih osoba« nadležni su dikasteriji Rimske kurije prema odredbi čl. 7, § 1 *Vos estis lux mundi.*

Tumačenje ovih Smjernica daje Sabor biskupske konferencije.

Za njihovu izmjenu i dopunu odgovoran je Sabor Hrvatske biskupske konferencije, prema svojem *Statutu.*

Ove će Smjernice stupiti na snagu danom objave na mrežnoj stranici HBK-a.

ZAKLJUČAK

Ovim Smjernicama želimo uspostaviti načela i mehanizme koji će pridonijeti zaštiti i sigurnosti svakoga čovjeka, pogotovo najslabijih i ranjivih, u crkvenom ozračju i djelovanju, te pridonijeti tomu da se nemoralnim i kažnjivim ponašanjem pojedinaca ne narušava autentično svjedočanstvo tolikih vjerodostojnih posvećenih službenika Crkve, svih koji sudjeluju u poslanju naviještanja Kristova evanđelja, kao i svakoga vjernika.

Učinkovitost mjera za zaštitu maloljetnika i odraslih ranjivih osoba mjeri se njihovom pravodobnom i stručnom prikladnošću te učinkovitošću na području što

bližem stvarnoj činjeničnoj zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba. Učinkovitost ovih mjera ogleda se u tome što će eventualni čini zlostavljanja maloljetnika i odraslih ranjivih osoba biti pravovremeno spriječeni ili na odgovarajući način priopćeni kako bi bili zakonito postupovno obrađeni u okviru stalnoga uzajamnog djelovanja svih razina zaštite i uz suradnju s mjerodavnim civilnim vlastima, sve u skladu s kanonskim zakonodavstvom, smjernicama HBK na području zaštite maloljetnika i odraslih ranjivih osoba te civilnim zakonodavstvom.

Biskupi

Hrvatske biskupske konferencije